

جهانی شدن

Ritzer, George [editor] (2007) The Blackwell companion to globalization. Malden, MA: Blackwell Pub., 731p., ISBN: 9781405132749.

فریبرز درودی / دکتری علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

مقدمه

جهانی شدن یکی از پدیده‌های مهم دنیای معاصر است که با تعابیری چون فشرده‌گی، یکپارچگی، و همگون‌سازی جهان همراه است. در فرآیند جهان‌شدن بسیاری از مؤلفه‌های زندگی با تحولی عمیق روبه‌رو شده است. برخی از این دگرگونی‌ها در عرصه‌ی سیاسی و اقتصادی ظاهر شده، و برخی دیگر در حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی رخ نموده است. توسعه‌ی سریع فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی شرایط نوینی در جهان ایجاد کرده که با تکیه بر آن میزان کنترل و هدایت جریان‌های مختلف سیاسی در کنار روابط تعاملی و بین‌المللی میان کشورها دستخوش تغییر شده است. زندگی در فضای جامعه‌ی نوین با در نظر گرفتن شرایط خاص و پیشرفت‌های علمی و فناورانه، چهره‌ی دیگری از جهان ارائه داده است. این اثر حاصل تلاش برای تبیین وضعیت دنیای معاصر در عرصه‌ی زندگی جمعی است و به تأثیری که جهانی شدن بر این روند جدید داشته، می‌پردازد. کتاب با رویکردی جامعه‌شناسانه تدوین شده است.

درباره ویراستار اثر

جورج ریتسر استاد ممتاز در دانشگاه مریلند است. او در سال ۲۰۰۰ مفتخر به دریافت جایزه‌ی همکاری‌های تدریس از سوی انجمن جامعه‌شناسی آمریکا شده و تاکنون در نگارش ۲۵ کتاب علمی که شامل منابع درسی دانشجویان می‌شود، مشارکت داشته است. او یکی از همکاران اصلی نویسنده در متون مربوط به جهانی شدن است، و به‌ویژه در نگارش آثاری چون: مک‌دونالدسازی

جامعه (۲۰۰۴)، ابراز کردن امریکایی: تحلیلی بر جامعه کارت اعتباری جهانی (۱۹۹۵)، و جهانی‌شدن بی‌ارزش (۲۰۰۷) مشارکت داشته است. او همچنین ویراستار دایره‌المعارف جامعه‌شناسی بلکول (۲۰۰۷) می‌باشد (ریترز، ۲۰۰۹).

جهانی‌شدن و تحول نوین جهانی

لکنر آغاز جهانی‌شدن را از قرن هفدهم میلادی می‌داند (لکنر، ۲۰۰۸) که با تحول مهمی در عرصه‌ی جهانی همراه بوده است و رابرتسون (۱۹۹۲) بیان می‌کند که جهانی‌شدن سبب فشردگی جهان و افزایش آگاهی جهانی به صورت کلی می‌شود. البته تعاریف متعددی از جهانی‌شدن ارائه شده و در بیشتر آنها مفاهیم مبتنی بر سازه‌های مهمی چون هم‌نواپی و یکپارچگی در سیاست‌ها، فعالیت‌ها و برون‌دادها به چشم می‌خورد. در دوران معاصر، پیشرفت‌های صنعتی و تولید کالاهای متعددی که با تکیه بر فناوری‌های پیشرفته به انجام می‌رسد، در سطح وسیعی از کشورهای غربی رواج پیدا کرده است. در واقع جهانی‌شدن با مفهوم همبستگی در ساختارهای اصلی تشکیل‌دهنده جهان نوین همراه است که با افزایش بخش‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و دیگر جنبه‌های زندگی اجتماعی پیوند دارد. در واقع تحول نوینی که در سطح جهان به انجام رسیده با فرهنگ غربی رابطه‌ای مستقیم برقرار ساخته و ابعاد و ویژگی‌های زندگی معاصر را تحت تأثیر قرار داده است. آشنایی با ریشه و ساختار این تحول فراگیر می‌تواند به درک فضای زندگی انسان جدید یاری رساند و او را با شرایطی متفاوت مواجه سازد. بر این اساس تلاش برای تبیین وضعیت جهانی‌شدن در دنیای نوین و معرفی ویژگی‌های این پدیده‌ی گسترده می‌تواند به شناخت بهتر و مناسب‌تر از آن منجر شود. کتاب حاضر یکی از آثار ارزنده و مهم در حوزه‌ی جهانی‌شدن به‌شمار می‌آید که با تلاش گروهی پاره‌ای از صاحب‌نظران و اندیشمندان در حوزه‌ی جهانی‌شدن به رشته‌ی تحریر درآمده است.

معرفی کتاب

کتاب در سه بخش اصلی و ۳۵ فصل نوشته شده است. بخش اول به مباحث مقدماتی اختصاص یافته است. در این فصل ابعاد و ویژگی‌های جهانی‌شدن معرفی و درباره‌ی آن مباحث متعدد و زیربنایی بیان شده است. این بخش در هشت فصل تنظیم شده که در ادامه توضیح داده می‌شود:

فصل اول درباره‌ی جهانی‌شدن در دوران سخت و دشوار کنونی است. در این فصل پدیده‌ی جهانی‌شدن از منظر علمی و ابعاد فراسوی آن مورد بررسی قرار گرفته است. از زمره مباحث این فصل اشاره به تحول در جهان نوین با دگرگونی‌های جهانی‌شدن است که به ابعادی چون تغییرهای روبنایی و یا انقلاب در ساختار جامعه نظر دارد.

فصل دوم با عنوان جهانی‌شدن چیست؟ به ابعاد این مقوله‌ی مهم در عرصه‌ی زندگی نوین می‌پردازد. در این بخش از کتاب، پارامترهای فرآیند عمومی جهانی‌شدن بررسی شده و جنبه‌های متعددی از این پدیده تشریح شده است. همچنین شکل‌ها و قالب‌های مختلفی از جهانی‌شدن مورد بحث قرار گرفته، و علاوه بر آن جهانی‌شدن در ارتباط با تاریخ جهان و تحولات آن بیان شده است.

در فصل سوم ساختار فرهنگ جهانی‌شدن نویبرالی مورد بررسی قرار گرفته است. در این قسمت از کتاب مفهوم و ساختار نظم نوین جهانی به رهبری ایالات متحده مطرح شده، و درباره‌ی اندیشه‌ی جهان‌گرایی فراکمونیزم در کنار گسترش جهان سرمایه‌داری مباحثی ارائه شده است. علاوه بر آن حاوی مطالبی در خصوص روند نوگرایی در جهان معاصر است.

فصل چهارم به مقوله‌ی بازیگران و تأثیرگذاران مهم عرصه‌ی جهانی‌شدن اختصاص یافته است. در این میان نقش مهم ایالات متحده، دادگاه‌های بین‌المللی، سازمان‌های غیردولتی بین‌المللی و برخی دیگر از عوامل شاخص در این حوزه بیان شده است. همچنین به نقش مؤثر جامعه‌ی مدنی جهانی و تقویت آن اشاره شده است.

فصل پنجم اثر با عنوان جهانی‌شدن امروزی به تشریح تجارب نوین در این عرصه اشاره دارد. جهانی‌شدن اجتناب‌ناپذیر و جهانی‌شدن برای تمامی آحاد جامعه از محورهای بحث این فصل کتاب است. بحث جهانی‌شدن در ارتباط با هویت مستقل در سطوح فردی و جمعی از زمره مطالبی است که در این قسمت از کتاب به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین ابعاد ابزاری جهانی‌شدن و جنبه‌های اخلاقی آن در کنار ویژگی‌های جامعه‌ی مدنی تشریح شده است. در نهایت تنش‌های جهانی‌شدن در حوزه‌ی جامعه‌ی جهانی مطرح و درباره‌ی آن بحث و نظر ارائه شده است.

در فصل ششم کتاب، نظریه‌های مهم جهانی‌شدن در عرصه‌ی بین‌المللی بیان شده و به تأثیر آنها پرداخته شده است. در این میان ظهور و بروز نظریه‌های مهم در حوزه‌ی مطالعات جهانی‌شدن بیان شده و مناظره‌ها، مناقشه‌ها و استدلال‌های بنیادی در این عرصه تشریح شده است. در این فصل همچنین برخی از نظریه‌های اساسی مانند نظریه‌ی نظام جهانی، سرمایه‌داری جهانی، جامعه شبکه‌ای، نظریه‌های فضا، مکان و جهانی‌شدن، نوگرایی و فرا-نوگرایی، و نظریه‌های فرهنگ جهانی معرفی و بررسی شده است.

فصل هفتم در باب مطالعه و بررسی جهانی‌سازی در حوزه‌ی مشکلات روش‌شناسی آن است. در این بخش از کتاب سخنی در باب منابع اطلاعاتی استاندارد بیان شده و در ادامه جهانی‌شدن اقتصاد مورد بررسی قرار گرفته است. سرمایه‌گذاری خارجی و درآمد ملی از دیگر مباحث این فصل است. همچنین مباحث جهانی‌شدن فرهنگی و سیاسی در کنار ابزارهای آماری معرفی شده و دشواری‌های سنتز و بررسی وضعیت جهانی‌شدن مطرح شده است. علاوه بر آن، موقعیت کشورها در شرایط کنونی مورد توجه قرار گرفته است.

در فصل هشتم مفهوم جهان‌وطنی مورد بررسی قرار گرفته است. در این فصل نظریه‌ی انتقادی قرن بیست و یکم مطرح و درباره‌ی آن مطالب مهمی ارائه شده است. در این قسمت از کتاب ملی‌گرایی از منظر روش‌شناختی به همراه مباحث انتقادی در این حوزه مطرح شده است. همچنین نظریه‌ی انتقادی نوین نابرابری اجتماعی از منظر جهانی‌گرایی بیان شده و ابعاد آن تشریح شده است.

بخش دوم اثر به حوزه‌های اصلی مرتبط با جهانی‌شدن اختصاص یافته است. در این بخش عرصه‌های مؤثر جهانی‌شدن تشریح شده و زمینه‌های شکل‌گیری نظام‌های جهانی مورد بررسی قرار گرفته است. این بخش در ۱۹ فصل تنظیم شده که در ادامه این فصول معرفی می‌شود:

در فصل نهم با عنوان پایان جهانی‌شدن؟ به تأثیر مهاجرت در حوزه‌ی سیاسی، اجتماعی و اقتصادی توجه شده است. در این میان اثر مهاجرت در حوزه‌ی ملی و فراملی بررسی شده و برخی از مؤلفه‌های مهم این حوزه بیان شده است. فصل دهم به مبحث جهانی‌شدن و جهان‌کشاورزی می‌پردازد. در این میان توسعه و ارتباط تولیدهای کشاورزی با موضوع جهانی‌شدن بررسی و به ویژگی‌های آن پرداخته شده است. ارتباط میان جهانی‌شدن و وضعیت پایداری جوامع از دیگر مباحث این فصل است.

فصل یازدهم به موضوع جهانی‌شدن و محیط‌زیست می‌پردازد. وضعیت زمین و مشکلاتی که در پی این پدیده در عرصه‌ی جهانی ظاهر شده، هسته‌ی اصلی بحث این فصل را تشکیل می‌دهد. در فصل دوازدهم کتاب رابطه‌ی شهرها با پدیده‌ی جهانی‌شدن تشریح شده است. روند شکل‌گیری شهرهای مهم و تحول اجتماعی آن در کنار نظام جهانی شهرها مورد تحلیل قرار گرفته و تشکیل قطب‌های ساختاری در شهرهای جهانی تشریح شده است.

فصل سیزدهم به موضوع جامعه‌شناسی سازمان‌های جهانی اختصاص یافته است. سازه‌های اصلی مدیریتی در تشکیل سازمان‌ها و نقشی که جهانی‌شدن در زیرساخت چنین سازمان‌هایی برعهده داشته، در این فصل بیان شده است. علاوه بر آن وضعیت کار و اشتغال در عرصه‌ی جهانی‌شدن بررسی و تحلیل شده است.

در فصل چهاردهم با موضوع جهانی‌شدن اقتصاد در حوزه‌ی مؤسسه‌ها و شرکت‌ها به زمینه‌های شکل‌گیری اقتصاد در عرصه‌ی جهانی‌شدن پرداخته شده است. در این خصوص شرکت‌های فراملیتی و تأثیر آنان در حوزه‌ی اقتصاد جهانی تشریح شده و وضعیت معاملات اقتصادی در محیط شبکه مورد توجه قرار گرفته است.

فصل پانزدهم کتاب در ارتباط با موضوع خرید کالا از منابع خارج از کشور و نقش جهانی‌شدن در گسترش این فعالیت اقتصادی است. ارتباط‌های مؤثر اقتصادی در این عرصه، زمینه‌های شکل‌گیری آن و مشکلاتی که در این حوزه وجود دارد از زمره مباحث این فصل کتاب به‌شمار می‌آید.

فصل شانزدهم به تعامل میان جهانی‌شدن و فرهنگ مشتری می‌پردازد. در این فصل با عنایت به تعریف نوین فرهنگ و ویژگی‌های فرهنگ جهانی و یکنواخت‌سازی آن، به نظام‌های جهانی در حوزه‌ی تحولات عمومی اشاره می‌شود و برخی از

رویکردهای نظری فرهنگ مشتری‌مداری بیان می‌شود.

در فصل هفدهم موضوع جهانی‌شدن فرهنگ به بحث گذاشته شده و فرهنگ جهانی از ابعاد مختلف تحلیل شده است. همچنین عناصر هسته و اصلی فرهنگ در حوزه‌ی جهانی‌شدن به بحث گذاشته شده است.

فصل هجدهم به مقوله‌ی ارتباط میان جهانی‌شدن وایدئولوژی می‌پردازد. در این بخش از اثر ابعاد و ویژگی‌های ایدئولوژی در حوزه‌ی جهانی‌شدن تشریح شده و برخی از مؤلفه‌های بنیادی آن بیان شده است.

فصل نوزدهم به موضوع رسانه و جهانی‌شدن عنایت دارد. مفهوم نظریه‌پردازی رسانه جهانی و فرهنگ رسانه جهانی از زمره مباحث اصلی این فصل به‌شمار می‌آید.

در فصل بیستم کتاب، ارتباط جهانی‌شدن و فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی بیان شده و وضعیت کشورها در رابطه با جنگ اطلاعاتی در جهان نوین تشریح شده است. علاوه بر آن موضوع حقوق بشر، دموکراسی و رسانه در گستره‌ی جهانی بیان شده است.

فصل بیست و یکم درباره‌ی جهانی‌شدن سیاسی است. تحول مفاهیمی چون شهروندی و ملیت در کنار مفهوم جامعه‌ی مدنی توضیح داده شده و وضعیت مرزها و فضا در جهان نوین تشریح شده است.

فصل بیست و دوم درباره‌ی جهانی‌شدن و سیاست عمومی است. ارتباط میان جهانی‌شدن و اقتصاد دانش از زمره مباحث مهم این فصل است.

فصل بیست و سوم کتاب به موضوع دین و جهانی‌شدن اختصاص یافته است. مؤسسه‌های دینی جهانی، جهانی‌شدن نهادها و سازمان‌های مذهبی، و نیز نهادهای سیاسی-مذهبی در جامعه‌ی جهانی از مطالب اصلی این فصل به‌شمار می‌آید.

در فصل بیست و چهارم نیز مقوله‌ی جهانی‌شدن و آموزش عالی مطرح شده است. وضعیت خصوصی‌سازی آموزش عالی، پژوهش، تأمین بودجه‌ی عمومی، تعلیم و تدریس، جهانی‌شدن و فناوری‌های نوین آموزشی، و آموزش عالی در نقش تجاری در این فصل مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل بیست و پنجم درباره‌ی تعامل میان ورزش و جهانی‌شدن است. نظریه‌پردازی در عرصه‌ی ورزش جهانی و جایگاه و نقش ورزش جهانی از مباحث عمده‌ی این فصل است.

فصل بیست و ششم به موضوع وضعیت و سرنوشت مکانی اشاره دارد. در این میان ابعاد و جنبه‌های مختلف مکانی و نقش مطالعات مربوط به تأثیر مکانی در عرصه‌ی جهانی‌شدن به بحث گذاشته شده است.

و فصل بیست و هفتم به حوزه‌ی بهداشت عمومی در عرصه‌ی جهانی‌شدن می‌پردازد. در این میان فرصت‌ها و چالش‌های پیش‌روی این زمینه مؤثر بررسی شده و نقش تغذیه، سلامت و امنیت در حوزه‌ی غذا و بیماری‌ها تحلیل شده است.

بخش سوم اثر مربوط به مشکلات عمده و نتایج حاصل از روند جهانی‌شدن است. این بخش در هشت فصل به ارائه‌ی مفاهیم مهم در حوزه‌ی نامبرده می‌پردازد:

فصل بیست و هشتم به موضوع جهانی‌شدن و نابرابری در سطح جهان می‌پردازد. مفهوم نابرابری در گستره‌ی جهانی و درآمد کشورها یکی از مباحث اصلی در این فصل است. نابرابری در حوزه‌ی آموزش و برخی عرصه‌های دیگر، در این بخش مورد بحث قرار گرفته است.

فصل بیست و نهم نیز به مبحث نابرابری جهانی در قرن بیست و یکم می‌پردازد. در این میان برخی از الگوها و گرایش‌های بنیادی در این حوزه معرفی و تشریح شده است.

در فصل سی‌ام اثر جهانی‌سازی برخی فسادها و زمینه‌های خرافکاری در عرصه‌ی جهانی مطرح و ابعاد و ویژگی‌های آن بیان شده است.

فصل سی و یکم نیز به موضوع جهانی‌شدن و جنسیت اختصاص یافته است. در این میان تأثیر نقش جنسیت در شرایط نوین جهانی و مطالعات انجام شده در این حوزه بیان شده است.

فصل سی و دوم در باب نقش جنگ و چالش‌های مهم در دوران اقتصادی جهانی‌شدن است که برخی از مؤلفه‌های مهم و اصلی این جریان معرفی شده است.

فصل سی و سوم نیز به مقوله‌ی جهانی‌شدن و تروریسم بین‌المللی اختصاص یافته است. تأثیر و ارتباط تروریسم و جهانی‌شدن در عرصه‌ی بین‌المللی هسته‌ی اصلی بحث را تشکیل می‌دهد. در فصل سی و چهارم موضوع پایداری جهانی‌شدن و ویژگی‌های آن تبیین شده است. و فصل سی و پنجم نیز درباره‌ی آینده‌ی جهانی‌شدن و فضای پیش‌روی آن است.

تحلیل و بررسی اثر

کتاب جهانی‌شدن که حاصل تلاش گروهی پاره‌ای از متخصصان و صاحب‌نظران این حوزه‌ی مطالعاتی در سطح علمی و دانشگاهی است، یکی از منابع اصلی و مفید پژوهش‌های جهانی‌شدن به‌شمار می‌آید و در حکم دستنامه‌ای جامع و فراگیر ارزیابی می‌شود. ویژگی‌های این اثر با توجه به هدفی که از نگارش آن مدنظر بوده است، باعث شده تا بتوان آن را در رده‌ی منابع مرجع زمینه‌ی مطالعاتی جهانی‌شدن قرار داد.

مطالعه‌ی بخش مربوط به پدیدآورندگان اثر که در ابتدای کتاب آمده است، فعالیت‌ها و آثار آنان را معرفی می‌کند و نشان می‌دهد که نویسندگان مقاله‌ها از زمره‌ی متخصصان برجسته در حوزه‌ی جهانی‌شدن هستند که دارای تحصیلات و درجه‌های علمی بالایی می‌باشند. آنان در دانشگاه‌های معتبر و مشهور جهان به فعالیت‌های آموزشی و یا پژوهشی اشتغال دارند. این فعالیت گروهی که در قالب ۳۵ مقاله‌ی بنیادی در ارتباط با پیچیدگی‌های جهانی‌شدن و جنبه‌های گوناگون آن به رشته‌ی تحریر درآمده است، برخی اوقات نیز باعث ناسازگاری نتایج آن می‌شود. اثر توسط برخی از دانشمندان برجسته در این حوزه‌ی موضوعی تألیف شده و شامل بررسی عناصر سازنده و تنوع در جهانی‌شدن است که تحلیل انتقادی و بیان نکات مثبت را به‌همراه دارد (وبسایت فلیپ کارت، ۲۰۰۷).

اما ناسازگاری میان پاره‌های اطلاعاتی از آنجا پدید می‌آید که در عین معرفی و تحلیل وضعیت دنیای کنونی، به‌صورت یک روند کلی، پدیده‌ی جهانی‌شدن سرنوشت محتوم جامعه‌ی بشری معرفی شده که گریزی از آن نیست. اما تشریح چالش‌های پیش‌روی جهانی‌شدن حاکی از آن است که در برخی موارد این جریان دلفریب، خود به مشکلات کلانی دامن می‌زند که آینده‌ی جهان را پرمخاطره جلوه می‌دهد. در قسمت‌های مختلف کتاب و در موارد متعدد میان آرای نویسندگان اختلاف وجود دارد و دیدگاه‌های مختلف، در برخی مواقع به‌شکلی کاملاً نیمه‌آشکار اندیشه‌های یکدیگر را به چالش فرامی‌خوانند. البته ممکن است که از دیدگاهی دیگر، چنین ویژگی در اثر یکی از نقاط مثبت و مطلوب آن در نظر گرفته شود.

در مطالعه‌ی کتاب درمی‌یابیم که گرچه آثار جهانی‌شدن بیشتر در حوزه‌ی علوم سیاسی و روابط بین‌المللی رخ نموده است، ولی در حوزه‌ها و زمینه‌های بسیار دیگری ریشه دارد. ابعاد متعدد اجتماعی، فرهنگی، صنعتی، حقوقی، اقتصادی و حتی آموزش‌های علمی، از زمره جنبه‌های مهم در مطالعه‌ی جهانی‌شدن هستند که باید در مطالعه و پژوهش‌های این عرصه مورد توجه قرار گیرد و در این کتاب به آنها پرداخته شده است. بنابراین متن اثر با تلاش در ابعاد مختلف می‌کوشد تا به زمینه‌های مختلف این فرآیند توجه کند.

مقاله‌های کتاب بر پرسش‌های کلیدی در باب بحث‌های مربوط به حوزه‌ی جهانی‌شدن تمرکز دارند. پرسش‌هایی چون: آیا جهانی‌شدن نابرابری را کاهش و یا افزایش می‌دهد؟ چگونه قدرت در عرصه‌ی جهانی به‌اشتراک گذاشته می‌شود؟ مفهوم دولت ملی در جهانی‌شدن معاصر چیست؟ به چنین سؤالات اساسی نظر دارند. اثر همچنین به تشریح چشم‌اندازی از آسیب‌های جهانی‌شدن، شامل پوشش تروریسم بین‌المللی، معاملات جنسی، رشوه‌خواری، جنگ، و مشکلات محیط‌زیستی می‌پردازد. علاوه بر آن، کتاب به معرفی بازیگران اصلی، نظریه‌ها و روش‌شناسی‌های جهانی‌شدن اشاره دارد و حوزه‌های اصلی تأثیرپذیر از فرآیند جهانی‌شدن، شامل: محیط‌زیست، رسانه و ارتباطات، اقتصاد و روابط اجتماعی را بررسی می‌کند (مرجع پیوسته بلکول، ۲۰۰۷).

از ویژگی‌های اثر آن است که مطالب و مباحث در قالب یک بررسی و تحلیل انتقادی از وضعیت جهانی‌شدن در دنیای نوین انجام پذیرفته است. تلاش پدیدآورندگان بر آن قرار گرفته تا بتوانند به ابعاد و جنبه‌های متعدد جهانی‌شدن بپردازند و شرایط جهان کنونی را در تعامل با این فرآیند گسترده بررسی کنند. مشارکت نویسندگان مختلف و دارای تخصص‌های گوناگون در تنوع و چندبُعدی شدن موضوع کلی کتاب نقش به‌سزایی داشته است.

باید اظهار کرد که مقاله‌های محرک و پویا در این مجموعه جامع و قابل‌تقدیر، روندهای جهانی مهم را پوشش می‌دهد و

روشن‌بینی نظری مجذوب‌کننده‌ای ارائه داده است. همچنین ابعاد متنوعی در مباحث جاری جهانی‌شدن مطرح می‌کند (لکنر، ۲۰۰۷).

از زمره ویژگی‌های دیگر کتاب، جامع‌نگری و پوشش گسترده‌ی موضوعی آن است، به‌گونه‌ای که موضوع جهانی‌شدن در ارتباط با مؤلفه‌های اصلی و محوری در دنیای نوین مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در واقع بررسی و تشریح سازه‌های مهم جهان نوین در ارتباط با جهانی‌شدن به خواننده درک جدیدی از وضعیت دنیای معاصر می‌دهد و او را با فضای زندگی تحول‌یافته‌ای مواجه می‌سازد. در بخش‌های متعددی از کتاب، با تحلیل‌های انتقادی نسبت به وضعیت جهانی‌شدن روبه‌رو می‌شویم و ژرف‌اندیشی مؤلفان در تبیین مسائل جهان نوین قابل تقدیر است که صرفاً تحسین‌کننده‌ی شرایط جدید نیستند.

کتاب با دقت کافی در حوزه‌ی موضوعی جهانی‌شدن تألیف شده و پدیدآورندگان تلاش کرده‌اند تا به زمینه‌های مهمی که این پدیده‌ی نوین را تحت تأثیر قرار می‌دهند، و یا از آن تأثیر می‌پذیرند، بپردازند. نکته‌ای که شاید از مطالعه‌ی کتاب برداشت شود، آن است که به‌نظر می‌رسد پدیده‌ی جهانی‌شدن یک تحول اجتناب‌ناپذیر بوده و ورود به آن تقریباً حتمی است. در واقع این موضوع را باید با عنایت به تأثیر بالا و حتمی در زندگی آینده‌ی بشر مورد مذاکره قرار داد.

بیان جریان‌های مهمی که در جهان وجود دارد و می‌تواند زندگی جهانی انسان را متأثر سازد، از اهمیت خاصی در کتاب برخوردار است. روند حرکت جهانی در ارتباطات مختلف کشورهای دنیا، بستری وسیع ایجاد کرده که تقریباً تمامی آنها به‌نوعی درگیر با آن هستند. کتاب به بیان این وابستگی در سطح جهانی اشاره می‌کند و بروز زندگی نوین انسان را در قالب‌های شکل‌گرفته بیان می‌کند.

بررسی تحول و تغییرهای مهمی که فرآیند جهانی‌شدن در عرصه‌ی زندگی جمعی به‌وجود می‌آورد، از نکات برجسته‌ای است که در مطالعه‌ی کتاب به آن برمی‌خوریم. در این ارتباط عناصر اصلی که سبب دگرگونی در نظام اجتماعی نوین می‌شوند، در کنار پاره‌ای از عوامل اقتصادی و سیاسی در تعاملی که با هنجارهای فرهنگی دارند، به‌دقت مورد توجه قرار گرفته‌اند. مفاهیمی چون فشرده‌ی جهان و تغییر ساختارهای اجتماعی در کنار پدیده‌های تأثیرگذار چون وضعیت تجاری و ارتباطی در قالب مبانی و مباحث جامعه‌شناسانه مطرح شده است.

اساساً باید بیان کرد که کتاب با رویکردی جامعه‌شناختی به تحلیل و بررسی موضوع‌های مرتبط با جهانی‌شدن می‌پردازد و از این‌رو تلاش برای درک مطالب اثر با شناخت مناسب از مباحث نوین جامعه‌شناسی، و به‌ویژه جامعه‌شناسی سیاسی و درک وضعیت دنیای نوین در عرصه‌ی جهانی، دارای اثربخشی بالاتر خواهد بود.

شاید یکی از برداشت‌هایی که می‌توان از مطالعه‌ی متن اثر داشت، معرفی و تحلیل نوع نگرش و تلقی انسان معاصر از جهان است. بر این اساس رفتار و کردار انسان در دنیای معاصر به‌کلی متفاوت با هم‌نوع خود در قرون قبلی است. توجه بیشتر به حقوق انسانی و توانایی‌های شناختی او، رویکرد تحول‌یافته‌ای از زندگی در جهان ایجاد کرده که بسیاری از عناصر تشکیل‌دهنده‌ی جوامع را با نگاهی متفاوت و کارکردی دگرگون‌یافته مورد مذاکره قرار می‌دهد و کتاب از این بینش تأثیر پذیرفته است.

کتاب مقایسه‌ی کامل و ترکیب واحدی از پیمایش‌های جامع و گسترده است و از مباحث اصلی که سبب ایجاد شکاف و نیز پیوند در مذاکره‌های روبه پیشرفت در ریشه‌ها، یویایی و چشم‌انداز جهانی‌شدن می‌شود، ترکیب شده است. همچنین با روشن‌سازی مطالعه‌های موردی که به تشریح تأثیر تنوع فشار جهانی‌شدن در زندگی معاصر و در تمامی بخش‌های این کره‌ی خاکی می‌پردازد، همراه است. اثر یک مرجع مفید بی‌نظیری است که به گردآوری متون مختلف و مشکل، ذیل متنی واحد مبادرت ورزیده، که در غیراین‌صورت، دسترسی به چنین مطالبی و طرح آنها در کنار هم، به‌سختی امکان‌پذیر بود (بومن، ۲۰۰۷). این ویژگی سبب شده تا کتاب بیشتر به یاری متخصصان و پژوهشگران حوزه‌ی جهانی‌شدن آمده و در حکم دستنامه‌ی حرفه‌ای، آنان را در انجام پژوهش‌های خود یاری رساند.

ولی به چند نکته نیز در ارزیابی کتاب باید اشاره کرد که گرچه در مقابل اثربخشی منبع، چندان بزرگ نیست، ولی می‌توانست به کیفیت بالاتر آن منجر شود. بهره‌گیری از ابزارهای توضیحی و دیداری در کتاب ضعیف است. جدول‌ها و نمودارهای اندکی در کتاب به‌کار رفته و از تصاویر نیز استفاده‌ی مناسبی به‌عمل نیامده است. این مسئله، به‌ویژه در ارتباط با توضیح‌های مربوط به حوزه‌های مرتبط با جهانی‌شدن بیشتر به چشم می‌خورد. بهره‌گیری از چنین امکاناتی می‌توانست حاوی اطلاعات سریع و اثربخشی باشد که به درک بیشتر خواننده یاری رساند. در برخی از مقاله‌ها استنادها اندک است که شاید به دلیل ارائه‌ی مباحث نظری مبتنی

بر اندیشه‌ی نویسنده باشد. اختلاف نظرها نیز البته باید با هدایت استادان و صاحب نظران برای خوانندگان مقدماتی تشریح شود. زیرا متن برای مطالعه‌ی متخصصان مناسب‌تر است. نتیجه‌گیری از مطالب هر فصل در آخر آن آمده و مقاله‌های مختلف در اثر، دارای فهرست منابع بوده و برخی از آنها نیز یادداشت‌های توضیحی دارند. همچنین نمایه موضوعی در انتهای کتاب آمده است. به هر حال گستردگی مطالب کتاب و بیان ابعاد متعدد، از این متن یک اثر دایره‌المعارفی در حوزه‌ی جهانی‌شدن پدید آورده است. در صورت نیاز می‌توان بخش‌ها و مقاله‌های خاصی را مطالعه کرد و از مطالب آن بهره مناسب برد. در واقع کتاب در عین پیوستگی در نگارش فصول، به‌نوعی دارای استقلال موضوعی نیز هست که این یکی از ویژگی‌های مطلوب اثر است.

نتیجه‌گیری

تأثیر جهانی‌شدن در حوزه‌های مختلفی که با اندیشه و عقلانیت سروکار دارد، می‌تواند به طراحی نظام‌های سازمان‌یافته‌ی اجتماعی منجر شود که در زندگی معاصر نقش مهمی ایفا می‌کند. تلاش برای تبیین شرایط جهان نوین با سطوح زندگی انسان معاصر و هماهنگی میان نقش او در جامعه و نظام سیاسی - اجتماعی، در کنار تشریح وضعیت تعامل میان کشورهای مختلف در عرصه‌ی جهانی‌شدن به خلق اثری ارزنده منجر شده است. در مجموع، نویسندگان خود را در قبال این پدیده‌ی اثربخش در دنیای نوین، مسئول می‌پندارند و کوشش می‌کنند تا به مؤلفه‌های زیربنایی جهانی‌شدن بپردازند. مطالعه‌ی این کتاب می‌تواند برای پژوهشگران، متخصصان، دانشجویان و نیز علاقه‌مندان به این حوزه‌ی مطالعاتی، سودمند و اثربخش باشد.

منابع

1. Bauman, Zygmunt [Reviewer] (2007) About The Blackwell Companion to Globalization. By George Ritzer. Available: <http://eu.wiley.com/WileyCDA/WileyTitle/productCd-1405132744,descCd-reviews.html> [accessed; 10, Jun., 2009]
2. Blackwell Reference Online [website] (2007) Description about The Blackwell Companion to Globalization. By George Ritzer. Available: http://www.blackwellreference.com/public/book?id=g9781405132749_9781405132749 [accessed; 10, Jun., 2009]
3. Flipkart [website] Description about The Blackwell Companion to Globalization. By George Ritzer. Available: <http://www.flipkart.com/blackwell-companion-globalization-george-ritzer/1405132744-znx3fn-qacd> [accessed; 10, Jun., 2009]
4. Lechner, Frank. J. [Reviewer] (2007) Review about The Blackwell Companion to Globalization. By George Ritzer. Available: <http://eu.wiley.com/WileyCDA/WileyTitle/productCd-1405132744,descCd-reviews.html> [accessed; 10, Jun., 2009]
5. Lechner, Frank. J. (2008) Globalization Theories. World Culture Theory. Available: <http://www.sociology.emory.edu/globalization/theories03.html> [accessed; 10, Jun., 2009].
6. Robertson, Roland (1992) Globalization: Social Theory and Global Culture. London: Sage.
7. Ritzer, George (2009) Biography. Available: <http://search.barnesandnoble.com/The-Blackwell-Companion-to-Globalization/> George-Ritzer/

e/9781405132749 [accessed; 10, Jun., 2009]

پی نوشتها

- 1- George Ritzer
- 2- University of Maryland
- 3- Contributions to Teaching Award
- 4- American Sociological Association
- 5- McDonaldization of Society
- 6- Expressing America: A Critique of the Global Credit Card Society
- 7- The Globalization of Nothing
- 8- The Blackwell Encyclopedia of Sociology
- 9- Lechner
- 10- Robertson
- 11- Compression of the world
- 12- intensification of consciousness
- 13- Neoliberal
- 14- Post-Communist
- 15- Inescapable Globalization
- 16- World-System Theory
- 17- Global Capitalism
- 18- Network Society
- 19- Theories of Space, Place and Globalization
- 20- Modernity and Postmodernity
- 21- Theories of Global Culture
- 22- Foreign Investment
- 23- National Income
- 24- Cosmopolitanism
- 25- Nationalism
- 26- Information War
- 27- Public Policy
- 28- Knowledge Economies
- 29- Public Health
- 30- Flipkart
- 31- Nation-state
- 32- International terrorism
- 33- Sex trafficking
- 34- Corruption
- 35- War
- 36- Environmental problems
- 37- Media and communication
- 38- Economic and social relationships
- 39- Blackwell Reference Online
- 40- Bauman

